

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ THU HUYỀN

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TỰ HỌC TRONG DẠY HỌC
LỊCH SỬ VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1954 - 1975 Ở TRƯỜNG
TRUNG HỌC PHỔ THÔNG HUYỆN TÂN UYÊN
TỈNH LAI CHÂU**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ THU HUYỀN

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TỰ HỌC TRONG DẠY HỌC
LỊCH SỬ VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1954 - 1975 Ở TRƯỜNG
TRUNG HỌC PHỔ THÔNG HUYỆN TÂN UYÊN
TỈNH LAI CHÂU**

**Ngành: Lịch sử Việt Nam
Mã số: 8.22.90.13**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS Hà Thị Thu Thủy

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các kết quả nghiên cứu trình bày trong luận văn là trung thực, chính xác. Tài liệu tham khảo, trích dẫn có xuất xứ rõ ràng. Những kết luận khoa học của luận văn chưa từng được ai công bố trong bất kì công trình nào khác.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2020

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thu Huyền

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình hoàn thành luận văn, tôi đã nhận được sự giúp đỡ vô cùng quý báu của các tập thể và cá nhân.

Tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc đến PGS.TS Hà Thi Thu Thủy - người đã nhiệt tình hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện và hoàn thành luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng Sau đại học, các thầy cô ở Khoa Lịch sử, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi cũng xin chân thành cảm ơn các giáo viên và các em học sinh tại trường THPT Tân Uyên, Trường PTDT Nội trú huyện Tân Uyên đã tạo điều kiện thuận lợi để tôi tiến hành điều tra và thực nghiệm đề tài.

Xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến gia đình, đồng nghiệp, bạn bè đã động viên, khuyến khích và hỗ trợ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Tác giả luận văn

MỤC LỤC

	Trang
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các từ viết tắt	v
Danh mục các bảng	vi
Danh mục các biểu đồ	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	2
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	9
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu	10
5. Cơ sở phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu	11
6. Giả thuyết khoa học và đóng góp của luận văn	11
7. Cấu trúc của đề tài	12
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TỰ HỌC TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ	13
1.1. Cơ sở lý luận	13
1.1.1. Một số khái niệm	13
1.1.2. Cơ sở xuất phát của vấn đề nghiên cứu	18
1.1.3. Vai trò, ý nghĩa của việc phát triển NLTH trong DHLS	27
1.2. Cơ sở thực tiễn	28
1.2.1. Mục đích, đối tượng, địa điểm và nội dung khảo sát	28
1.2.2. Kết quả khảo sát	29
1.2.3. Nhận xét chung	37
Chương 2. BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TỰ HỌC TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1954 - 1975 Ở TRƯỜNG THPT HUYỆN TÂN UYÊN TỈNH LAI CHÂU	39
2.1. Mục tiêu và nội dung cơ bản của Lịch sử Việt Nam giai đoạn 1954 - 1975 trong chương trình lịch sử THPT (Chương trình chuẩn)	39

2.1.1. Mục tiêu	39
2.1.2. Nội dung cơ bản lịch sử Việt Nam giai đoạn 1954 - 1975	40
2.2. Nguyên tắc phát triển NLTH cho HS trong DHLS	42
2.3. Các nhóm biện pháp phát triển NLTH cho HS trong DHLS Việt Nam giai đoạn 1954 - 1975	45
2.3.1. Nhóm biện pháp tạo niềm tin, hứng thú tự học cho HS	45
2.3.2 Nhóm biện pháp phát triển năng lực tự học cho HS.....	49
2.3.2.1. Phát triển năng lực tự học với SGK.....	49
2.3.2.2 Phát triển NLTH cho HS bằng cách sử dụng đồ dùng trực quan	71
2.3.2.3 Phát triển NLTH cho HS qua khai thác tài liệu tham khảo	74
2.3.2.4. Phát triển NLTH cho HS thông qua hoạt động nhóm	77
2.4. Thực nghiệm sư phạm	81
2.4.1. Mục đích, đối tượng, nội dung, phương pháp thực nghiệm	81
2.4.2. Kết quả thực nghiệm.....	83
KẾT LUẬN.....	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	91
PHỤ LỤC.....	94

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Viết đầy đủ
CNXH	: Chủ nghĩa xã hội
DHLS	: Dạy học lịch sử
GV	: Giáo viên
HS	: Học sinh
KN	: Kỹ năng
LS	: Lịch sử
NL	: Năng lực
NLTH	: Năng lực tự học
Nxb	: Nhà xuất bản
PPDH	: Phương pháp dạy học
SGK	: Sách giáo khoa
TH	: Tự học
THPT	: Trung học phổ thông
TNSP	: Thực nghiệm sư phạm

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 1.1. Số lượng GV DHLS và HS khối 12 ở huyện Tân Uyên trong năm học 2019 - 2020	25
Bảng 1.2. Đối tượng, địa bàn điều tra khảo sát	29
Bảng 1.3: Kết quả khảo sát về quan niệm tự học	30
Bảng 1.4. Kết quả điều tra về hình thức cụ thể để phát triển NLTH cho HS	31
Bảng 1.5. Những khó khăn của GV khi rèn luyện phát triển NLTH LS cho HS	32
Bảng 1.6. Số liệu về cách thức học môn lịch sử của HS	33
Bảng 1.7. Kết quả điều tra những khó khăn của HS khi tự học môn lịch sử	36
Bảng 2.1. Thống kê kết quả kiểm tra tại lớp thực nghiệm và đối chứng.....	83
Bảng 2.2: Điều tra HS về các tiết học trong quá trình TNSP	85
Bảng 2.3: Kết quả điều tra GV về nội dung bài học thực nghiệm.....	86

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

Trang

Biểu đồ 1.1. Kết quả đánh giá của GV về NLTH của HS	31
Biểu đồ 1.2. Ý hiểu của HS về tự học.....	34
Biểu đồ 1.3. Kết quả điều tra ý kiến của HS về động cơ tự học.....	35
Biểu đồ 2.1 So sánh kết quả kiểm tra của lớp thực nghiệm và lớp đối chứng	84

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

“*Hiền tài là nguyên khí của đất nước. Nguyên khí thịnh thì thế nước mạnh mà vươn cao; nguyên khí suy thì thế nước yếu mà xuống thấp* [28; tr.87]. Đó là những lời của Đông các Đại học sỹ Thân Nhân Trung từ thời Lê đã khẳng định về vai trò của giáo dục và quan niệm rằng muốn xây dựng đất nước phải mở mang giáo dục, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài. Nhân loại đã bước sang thế kỷ XXI, với những bước tiến nhảy vọt của cuộc cách mạng khoa học - công nghệ, làm biến đổi nhanh chóng và sâu sắc đời sống vật chất và tinh thần của xã hội; kinh tế tri thức ngày càng đóng vai trò quan trọng, thúc đẩy sự phát triển của lực lượng sản xuất. Đó là những cơ hội và cũng là những thách thức lớn cho mọi quốc gia. Trong bối cảnh đó, giáo dục được xem là một trong những nhân tố quyết định tương lai của các dân tộc. Hướng tới tương lai, nền giáo dục của các nước đều hướng tới những tư tưởng mới: Học để biết; Học để làm; Học để cùng chung sống với nhau và Học để làm người. Vấn đề đào tạo nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu của thời đại đã đòi hỏi nền giáo dục của mỗi quốc gia phải không ngừng đổi mới.

Trong bối cảnh đó, ở Việt Nam, từ thập niên cuối thế kỉ XX cho đến nay, vấn đề đổi mới giáo dục cũng là vấn đề cấp thiết. Một trong những yêu cầu của đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo là phải chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học; học đi đôi với hành; lý luận gắn với thực tiễn; tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc; chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học. Với yêu cầu này, nhà trường phổ thông có vai trò to lớn trong sự nghiệp đổi mới giáo dục hiện nay.

Trong các môn học ở trường phổ thông hiện nay, bộ môn lịch sử có vai trò quan trọng góp phần vào thực hiện mục tiêu giáo dục đã đặt ra, hướng đến hình thành nhân cách, năng lực, tư duy cho học sinh (HS). Muốn vậy, việc dạy học lịch sử ở trường phổ thông phải thực hiện đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) để phát triển cho HS các